

LBRS

We know
books

pr. prof.univ.dr. IOAN STANCU

MIC DICȚIONAR EXPLICATIV
AL VECHIULUI TESTAMENT

Cu binecuvântarea Î.P.S. Calinic Argeșeanul,
Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului

A

AARON

În ebraică, numele este *Aharon*. Este fratele mai mare al lui Moise, strănepot al lui Levi (Ieș. 6, 20). **1.** În virtutea legii primului născut, Aaron era conducătorul celui de al doilea trib al lui Levi și, după soție (Elisaveta), era înrudit cu Naason, *căpetenia seminției lui Iuda* (Num. 7, 12). **2.** Evenimentele menționate în cărțile Ieșirea, Leviticul și Numerii evidențiază faptul că Aaron a intervenit în istoria triburilor, chiar dacă autoritatea aparținea lui Moise (→Moise). **3.** Dumnezeu îl numește profet și purtătorul de cuvânt al lui Moise: *...iar Aaron, fratele tău, îți va fi prooroc* (Ieș. 7, 1). **4.** Face câteva minuni: *Fiecare din ei și-a aruncat toiagul și s-a făcut șarpe. Dar toiagul lui Aaron a înghițit toiagele lor* (Ieș. 7, 12); minunile făcute sub ochii faraonului, învățat fiind chiar de Domnul (Ieș. 8). Dar cel care primește mesajul de la Dumnezeu este Moise. **5.** Dumnezeu îi îngăduie să urce împreună cu Moise (→) și șaptezeci de bătrâni pe muntele Sinai pentru a se închina *Domnului de departe* (Ieș. 20, 1). **6.** În pustie, Aaron face un vițel de aur, la insistența poporului și jertfește înaintea lui „un mort în locul Celui Viu” (Efrem Sirul). Moise îl ceartă, dar Aaron accentuează vina poporului, micșorând vina sa (Ieș. 32). **7.** Aaron primește sacerdoțiul suprem; fiii săi vor fi urmașii la sacerdoțiu: *...și-Mi vor fi preoți în veac* (Ieș. 29, 9). Dar fiii săi Nabad și Abiud încalcă legile cultului și sunt mistuiți în foc. Ei aduseseră foc străin în Cortul Sfânt, fără să țină seama că Dumnezeu primește ofranda omului numai prin intermediul unui element provenit de la El, adică a focului sfânt (Lev. 10, 1-2). Domnul a făcut aceasta pentru ca tot poporul să deosebească cele sfinte de cele nefsante și cele curate de cele necurate (Lev. 10, 10). **8.** În disputa cu Moise referitoare la consumarea jertfei, Aaron este cel care are dreptate (Lev. 10, 12-20). **9.** Aaron și Miriam se împotrivesc

căsătoriei lui Moise cu femeia etiopiană. Domnul o pedepsește cu lepra (→Lepra) pe Miriam; după șapte zile o vindecă la rugămintea lui Moise (Num. 12). **10.** Minunea înfloririi toiagului lui Aaron, pentru *a potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră* – spune Domnul (Num. 17, 5). **11.** Aaron a murit pe muntele Hor. La porunca Domnului, Moise l-a dezbrăcat de veșmintele sacerdotale (→Veșminte) și cu acestea l-a îmbrăcat pe Eleazar, fiu mai mare al lui Aaron (Num. 20, 23-29 și Dt. 10, 6). **12.** Aaron nu este menționat ca mare preot (I R. 12, 6; Mih. 6, 4). Iezechiel, vorbind despre organizarea sacerdotală, nu-l citează pe Aaron între preoții din neamul lui Levi, ci pe Sadoc (Iez. 43, 19; 44, 15). **13.** În N.T., se vorbește despre Aaron numai în Epistola către Evrei. Se spune că Preoția lui Hristos nu este anunțată de preoția lui Aaron, ci de cea a lui Melchisedec, a cărui genealogie nu poate fi făcută (Evr. 7). **14.** Aaroniții sunt urmașii lui Aaron (I Paral. 27, 17).

ABIGAIL

În ebraică, *Avigayil* înseamnă „tatăl meu este bucurie”, adică „bucuria mea este în Domnul”. **1.** Abigail este soția lui Nabal, negustor bogat din Carmel, care nu a răspuns unei cerințe a lui David. Abigail, în schimb, acționând împotriva soțului, îi oferă lui David cele cerute. Mai mult, David este încântat de înțelepciunea ei. **2.** După moartea lui Nabal, Abigail se căsătorește cu David (→David), cu care are un fiu: Chileab (II R. 3, 3). **3.** Abigail a împărțit cu David și persecuțiile, și gloria. O vedem alături de el la regele Gat, la care s-au refugiat (I R. 27, 3); apoi, captivă la amaleciți, eliberată imediat de David (I R. 30); este cu el la Hebron, când a fost uns rege (II R. 2, 2). **4.** Este recunoscută de înțelepții Talmudului ca una dintre cele șapte proorocițe din V.T. (→Proorocițe). **5.** Sora lui David se numea Abigail. **6.** Aceștia erau fiii lui David, născuți la el în Hebron: întâiul născut era Amnon, fiul lui Ahinoam din Israel; al doilea, Daniel, fiul lui Abigail din Carmel (I Cronici 3:1) (<https://bible.knowing-jesus.com/words/One/book>).

În ebraică, *emet, emuna*. Adevăr înseamnă conformitatea totală, absolută a gândului și cuvântului cu realitatea. **1.** După V.T., Dumnezeu este adevărul. *Iar Domnul este adevăratul Dumnezeu, este Dumnezeu viu și Împărat veșnic* (Ier. 10, 10). **2.** Legea dată de El poporului lui Israel nu poate fi, prin urmare, decât adevărată: *Tu Te-ai pogorât pe muntele Sinai, le-ai grăit din înălțimea cerurilor și le-ai dat porunci drepte; legi ale adevărului, învățături și orânduiri minunate* (Neemia 9, 13). **3.** Adevărul divin este veșnic: *Că s-a întărit mila Lui peste noi și adevărul Domnului rămâne în veac* (Ps. 116, 2). **4.** Bunătatea și adevărul apar de multe ori împreună în V.T., dar mereu întâi este bunătatea sau o altă formă a iubirii divine. Astfel, Eleazar poate spune: *Bindecuvântat să fie Domnul Dumnezeul stăpânului meu Avraam, Care n-a părăsit pe stăpânul meu cu mila și bunăvoința Sa, de vreme ce m-a adus Domnul drept la casa fratelui stăpânului meu* (Fac. 24, 27). Iar regele David spune: *Toate căile Domnului sunt milă și adevăr pentru cel ce caută așezământul Lui și mărturiile Lui* (Ps. 24, 11). **5.** N.T. este chiar revelația Adevărului: *Pentru că Legea prin Moise am dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos... și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr* (În. 1, 17, 14). În Scriptură, adevărul este caracterizat atât de aspecte calitative, cât și cantitative. În istoricul Vechiului Testament, adevărul este identificat cu veridicitatea personală și cu realitatea istorică. Înainte de a se identifica cu frații săi, Iosif dorește să îi testeze, comandând să trimită unul dintre frații lor ca prizonieri, pentru a vedea dacă există adevăr în vorbele lor (Geneza 42, 16). Atât frații lui Iosif, cât și Achan pretind că vorbesc adevărul când mărturisesc păcatele lor (Geneza 42, 21, Iosua 7, 20). (<http://www.biblestudytools.com/dictionary/truth/>). Adevărul este, de asemenea, o calitate folosită pentru a descrie declarațiile care sunt de la Domnul. Când Ilie intervine pentru fiul văduvei din Zarephath, dând viață băiatului, mama băiatului remarcă faptul că acum se știe că Ilie este un om al lui Dumnezeu, iar cuvântul Domnului în gura lui este adevăr. Ahab se înfurie pe Micaia, profetul

său personal încarcerat, pentru că acesta din urmă a dat o prognoză sarcastică favorabilă pentru luptă. Ahab răspunde spunând: „De câte ori trebuie să te fac să juri să nu-mi spui decât adevărul în numele Domnului?” (1. Împărați 22, 16; 2. Cron. 18, 15). Psalterul descrie adevărul ca o caracteristică fundamentală a lui Dumnezeu, o caracteristică pe care psalmistul dorește să o împărtășească. Cei răi nu vorbesc adevărul (5, 9), în timp ce cei fără prihană vorbesc adevărul din inimă (15, 2). Psalmii, deseori descriu adevărul ca o calitate separată de Dumnezeu, și pe care Dumnezeu o servește prin virtutea naturii sale. În multe cazuri, adevărul pare să fie personificat. Psalmistul îi spune lui Dumnezeu să „Îl călăuzească în adevărul vostru” (25, 5); Psalmistul cere lui Dumnezeu să „trimită lumina și adevărul vostru” să-l conducă (43, 3); Psalmistul cere Domnului să „călătorească victorios în numele adevărului” (45, 4). Psalmistul dorește să meargă în adevărul lui Dumnezeu (86, 11). Într-adevăr, suma Cuvântului lui Dumnezeu este adevăr.

ADUCERE AMINTE / MEMORIE

V.T. este istoria Alianței dintre Dumnezeu și Israel. **1.** Se poate spune că aducerea aminte este factorul major de unitate și continuitate care asigură coerența istoriei poporului lui Dumnezeu. Biblia este expresia materială a acestei aduceri aminte, a voinței de a păstra vie conștiința identității sale de popor ce aparține lui Dumnezeu. **2.** Păstrarea și transmiterea evenimentelor istoriei se făcea prin tradiția orală. Actul de a transmite era o modalitate de a-și aminti, de a se simți solidar cu generațiile anterioare, de a construi prezentul și a avea în vedere viitorul, adică de a păstra vie identitatea sa națională și religioasă. Aducerea aminte păstra toată actualitatea trecutului. Or, aceasta însemna să se profite de înțelepciunea care venea din experiență. Această înțelepciune era necesară pentru a face cunoscute provocările situațiilor noi ale vieții individuale sau colective. **3.** De aceea, profeții îndemneau poporul lui Israel să-și aducă aminte de tot ceea ce Dumnezeu a făcut pentru el în momentele grele

ale istoriei lui, cum ar fi exilul. În aceste amintiri poporul își găsea puterea pentru a le trece pe cele prezente. **4.** Uitarea binefacerilor lui Dumnezeu atrage după ea infidelitatea față de Legământ, iar aceasta se materializează în atracția față de cultele păgâne. De aceea, liturgiile penitențiale, care apar după întoarcerea din exil, acordă un loc important amintirii intervenției minunate a lui Dumnezeu în timpul exilului. **5.** Pentru a impune respectul față de străini, poporului i se amintește mereu situația lor de străini în Egipt (→Străin). **6.** Capacitatea aducerii aminte joacă un rol important nu doar în păstrarea patrimoniului, dar și în stabilirea relațiilor cu Dumnezeu și cu societatea. **7.** Aducerea aminte duce la stabilirea firului conducător care îi leagă unii de alții și la dobândirea înțelepciunii de a trăi prezentul. **8.** Memoria celor neprihăniți este o binecuvântare, dar numele celor răi va putrezi (Proverbe 10, 7). „Căci, iată, creez ceruri noi și un pământ nou, și lucrurile dintâi nu se vor mai aduce aminte și nici nu-ți vor mai fi în minte” (Isaia 65, 17).

ADULTER

În V.T., adulterul este o relație intimă a unei femei căsătorite cu un bărbat care nu este soțul ei. **1.** Relațiile intime între un bărbat și o femeie „amândoi celibatari” sau între un bărbat căsătorit și o femeie necăsătorită nu sunt considerate adulter. **2.** În Decalog, adulterul apare de două ori. Este vorba despre pedeapsa care se dă în cazul unei legături dintre un bărbat și o femeie măritată: *De se va desfrâna cineva cu femeie măritată, adică de se va desfrâna cu femeia aproapelui său, să se omoare desfrânatul și desfrânata* (Lev. 20, 10). Pedeapsa cu moartea este propusă și în Dt. 22, 22. Sau măcar femeia va fi dezbrăcată și rușinată public (Iez. 16, 39). În practică, nu toate adulterele sunt pedepsite. Soțul poate divorța, dacă soția lui este bănuită de adulter. **3.** David a comis adulter cu Batșeba (II R. 11). Dumnezeu îl va pedepsi pe David, întorcându-le pe femeile lui către alți bărbați. Pentru că David cere iertare, Dumnezeu îi lasă viața, dar copilul care se naște din această unire moare (II R. 12, 9-23). După genealogia

lui Iisus din Evanghelia după Matei, El este descendent din David și Batșeba, deci are strămoși care au comis adulter. El o salvează pe femeia adulteră de la moartea prin lapidare (În. 8, 7). **4.** În Decalog sunt reguli care pun în ordine viața socială. Societatea patriarhală, în care este acceptată poligamia, iar șeful familiei poate avea concubine, în care sunt acceptate relațiile cu servitoarele, în care relațiile cu prostituțele nu sunt proscrise (Booz, Iuda), în care repudierea femeii era prevăzută în Lege, nu poate fi vorba despre fidelitate în iubire sau de respect față de angajamentul nunții. Se interziceau relațiile intime cu femeia altui israelit, dar nu cu femeia unui străin. Și asta pentru că legile se îngrijeau de păstrarea păcii sociale a grupului israelit. **5.** Profeții, precum Isaia, Osea, Iezechiel, Îl văd pe Dumnezeu Legământului drept Mirele legat prin iubirea Lui de Israel, iubire ce poate fi asemănată cu iubirea conjugală. Dar Israel, Mireasa, s-a întors către idolatrie și L-a abandonat pe Dumnezeu-Mirele. Israel comite în această situație un adulter. În Pilde se spune: *Oare poate pune cineva foc în sânul lui, fără ca veșmintele lui să nu ardă? Sau va merge cineva pe cărbuni fără să i se frigă tălpile? Așa este și cu cel ce se duce la femeia aproapelui său; nimeni din cei ce se ating de ea nu va rămâne nepedepsit* (Pilde 6, 27-29).

AGAR

Agar este sclava egipteană aleasă de Sarra să nască un fiu lui Avraam. Cu toate acestea, numele este semitic și nu egiptean. Din cauza comportamentului Sarrei, sclava Agar a fugit spre Egiptul ei natal; drumul era foarte periculos, mai ales pentru o femeie singură. Agar se oprește lângă fântâna Șur (→fântâna), la o oarecare distanță de frontiera cu Egiptul. Aici și acum, lui Agar îi apare îngerul Domnului. Acesta va face anunțul profetic al Domnului: *Iată, tu ai rămas grea și vei naște un fiu și-i vei pune numele Ismael, pentru că a auzit Domnul suferința ta. Acela va fi ca un asin sălbatec între oameni; mâinile lui vor fi asupra tuturor, și mâinile tuturor asupra lui, dar el va sta dârț în fața tuturor fraților lui* (Fac. 16, 11-12).

Atunci Agar Îl va numi pe Domnul *Ata-El-Roi*, „Tu ești Dumnezeu Atoatevăzător”. De asemenea, ea va numi fântâna *Beer-Lahai-Roi*, adică „Izvorul Celui viu, Care m-a văzut”. Fără ezitare, Agar se supune și se întoarce la tabără. Va naște fiu lui Avraam, pe care acesta îl va numi Ismail, care va fi strămoșul arabilor ismaeliți. În cazul lui Agar, Biblia prezintă cu claritate privilegiul unei femei de a vedea și a vorbi cu Dumnezeu. Căci, sclavă și egipteană, Agar avea ceva ce nimeni nu avea cunoștință: revelația personală a lui Dumnezeu, Care a intervenit în favoarea sa de două ori. Bucuria aceasta nu i-o putea lua nimeni. Agar este unul dintre primele cazuri de convertire din istoria biblică.

AGHEU PROFETUL

A fost contemporan cu Zaharia; este menționat în Cartea lui Ezdra. Numele său înseamnă „sărbătoarea mea”. Se întoarce din exilul babilonian cu Zorobabel. Tema: importanța reconstruirii Templului din Ierusalim. Profetul vorbește despre importanța sanctuarului în viața poporului ales, acesta fiind semnul material al legământului de pe Muntele Sinai, simbolul existenței lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său. Distrugerea Templului marchează ruptura acestui legământ, încetarea raporturilor care Îl uneau pe Dumnezeu cu poporul Său. Reconstruirea Templului era o obligație sfântă care trebuia să se impună în conștiința contemporanilor. Lucrările au stagnat la un moment dat din cauza dușmanilor. Agheu îi încurajează pe evrei să termine construcția, spunându-le că aceasta va fi mai minunată decât prima și se va bucura de aceeași glorie. Dar Templul nu poate conferi sfințenia unui popor ce se dedă la fapte nelegiuite. Agheu profetește sfârșitul Imperiului Persan. Profetul Îl anunță pe Acela care Se va sălășlui în Templu: Mesia. Talmudul Îi atribuie profetului mai multe legi.

Ahiacar apare brusc în Cartea lui Tobit, în momentul întoarcerii lui Tobie și a Sarei, soția sa, fiica lui Raguel din Ecbatana Mediei. Mai înainte, Tobit pomenise numele lui Ahiacar, care, spunea el, era fiul fratelui său. **1.** Este interesant de semnalat faptul că traducerea latină a Cărții lui Tobit făcută, către sfârșitul secolului al IV-lea, de Fericitul Ieronim după un text caldeean, nu reține povestea lui Ahiacar. În traducerile latine mai vechi și în cele grecești, Ahiacar ocupa un loc mult mai important, cu o fizionomie precis conturată. **2.** Ahiacar era un înalt demnitar la curtea Asiriei, nepot al lui Tobit. Datorită influenței sale, bătrânul Tobit se întoarce în Ninive, de unde fugise de frica regelui (Tob. 1, 9-21). Când Tobit orbește, Ahiacar îl hrănește, este atent cu el (2, 10) și, mai târziu, vine să se bucure împreună cu Tobit de revenirea lui Tobie: *Și a venit Ahiacar și Nabad, rudele lui și au prăznuit cu veselie nunta lui Tobie șapte zile* (Tob. 11, 19). Pe patul de moarte, ultimele cuvinte ale lui Tobit fac trimitere la povestea de viață a lui Ahiacar, poveste ce părea cunoscută celorlalți: *Fiule, vezi ce a făcut Nadab cu Ahiacar, care l-a crescut. Cum l-a dus el din lumină la întuneric și cum i s-a răsplatit. Dar Dumnezeu a mântuit pe Ahiacar, iar acela a primit vrednică răsplată, coborându-se în întuneric. Ahiacar a făcut milostenie și s-a mântuit din cursa morții, care i se întinsese, iar Nadab a căzut în lături și a pierit* (Tob. 14, 11). **3.** Ahiacar a fost trădat de Nabad, nepotul său, pe care îl crescuse ca pe un adevărat fiu. Căci el nu a avut copii, chiar dacă a avut șaiszeci de soții. S-a ocupat de instrucția lui Nabad, dar acesta a țesut intrigi împotriva lui: l-a făcut pe rege să creadă că Ahiacar l-a trădat și vrea să-l dea pe mâna dușmanilor lui. Regele îl condamnă la moarte. Ofițerul care trebuia să-l execute, îl salvează și îl ascunde într-o groapă săpată sub pragul palatului. După ani, Faraon îi cere regelui Asiriei să-i trimită un sfetnic înțelept. Dar nimeni nu dorea să plece în Egipt, nici măcar Nabad. Atunci regele se căiește că l-a omorât pe Ahiacar înțeleptul. Ofițerul mărturisește că Ahiacar este în viață. Regele i-a cerut iertare. Ahiacar a plecat în Egipt. Aici Faraon i-a încercat înțelepciunea și Ahiacar a răspuns la

toate capcanele întinse de acesta. După trei ani, s-a întors în Asiria. Nabad a fost pedepsit și a murit. 4. Fericitul Ieronim a suprimat aceste date în traducerea sa. Peste ani, în 1878, Edouard Reuss traduce Biblia și mărturisește că nu înțelege cele spuse de Tobit referitor la încercările prin care a trecut Ahiacar. Reuss spune: „Pentru cititorul acestei povestiri, pasajul acesta conține tot atâtea enigme câte cuvinte are”. Căci era greu de înțeles povestea lui Ahiacar, care nu se afla relatată.

ALB

Albul este simbolul purității. În V.T. culoarea aceasta este văzută ca semn al sfințeniei lui Dumnezeu, dar și ca rezultat al iertării păcatelor. Veșmântul Celui *vechi* de zile era *alb ca zăpada* (Dan. 7, 9). Este o imagine a lui Dumnezeu. *Stropi-mă-vei cu isop și mă voi curăți; spăla-mă-voi și mai vârtos decât zăpada mă voi albi* (Ps. 50, 8). Iertarea este cea care curăță omul și-l albește. De aceea, Dumnezeu cheamă oamenii la pocăință spre a obține iertarea: *Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum este cârmăzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face* (Is. 1, 18).

ALBINĂ

Cuvântul ebraic pentru albină este numele singurei femei judecător din Israel de dinainte de regalitate: *Debora*. 1. Albina este o insectă socială, trăind în colonia stupului. Legenda spune că albinele îi hrănesc pe zei, simbolizând puterea regală și divină. 2. Albina simbolizează munca, perseverența, dăruirea de sine, dar și nașterea, moartea și renașterea; ea are o viață scurtă; moare când înțeapă cu acul său. 3. La Eleusis, ea simboliza înțelepciunea; preotesele din Efes erau numite albine și erau percepute ca mesagere ale zeilor. Virgilius spune că albinele sunt o bucațică din duhul zeilor: ele nu mor, ci

urcă direct în cer. Pentru Platon, sufletele înțelepților se reîntrepează în albine. 4. În grup, albinele simbolizează organizarea și disciplina. 5. Albinele produc mierea, care are efect terapeutic și gust plăcut. Mierea și laptele sunt simbolurile Pământului făgăduinței: *M-am pogorât dar ca să-l izbăvesc din mâna Egiptenilor, să-l scot din țara aceasta și să-l duc într-un pământ roditor și larg, în țara unde curge miere și lapte* (Ieș. 3, 8). Sau: *Că Domnul i-a hrănit pe ei din grâul cel mai ales și cu miere din stâncă i-a săturat pe ei* (Ps. 80, 15).

ALEGERE

Alegerea poporului Său este expresia voinței divine. Cuvântul folosit în V.T. pentru conceptul acesta este *bahar*. De ce Dumnezeu a ales un caldeean ca să Se facă cunoscut lui și urmașilor lui? De ce nu a ales un grec, un roman sau chiar un chinez? Răspunsul este unul singur: pentru că alegerea a aparținut în exclusivitate lui Dumnezeu, pentru că aceasta a fost voia Lui. Celor care au comentat alegerea lui Dumnezeu, văzând în aceasta o nedreptate a Sa față de celelalte popoare, li se răspunde că Dumnezeu nu datorează nimic nimănui, că face după voia Sa uz de binefacerile naturale sau supranaturale, de favorurile spirituale sau temporale; de asemenea, că Dumnezeu nu a dat ceva din favorurile Sale unei persoane sau unui popor și în felul acesta celelalte au fost lipsite de favoruri. Niciun prejudiciu nu se creează în asemenea cazuri. Cu alte cuvinte, distribuirea darurilor gratuite de către Dumnezeu nu poate fi nici inegală și nici nedreaptă, căci Dumnezeu are pentru toată lumea daruri pe care le administrează după voința Lui.

ALELUIA

Aleluia (*halelou-yah*) înseamnă „laudă pe Iahve”. Deci, Aleluia se traduce în mod curent prin a lăuda pe Domnul, dar și a adora pe Domnul, a sărbători pe Domnul sau a mărturisi pe Domnul.